

Koolinoorte looduskaitse rahvaülikool - uudne töövorm  
(kokkuvõte)

Orest Niinemäe

Viljandi Koolinoorte Looduskaitse rahvaülikool asutati 1976.a. sügisel eesmärgiga aidata ellu viia NLKP XXV kongressi poolt püstitatud ülesandeid koolide õppe-ja kasvatus töö kvaliteedi tõstmisel.

Meie koolides on õpilasi, nende hulgas ka Eesti Looduskaitse Seltsi noorliikmeid, kellel on suur huvi ja tahe tegeleda looduskaitsega. Koolide pedagoogidele on selles töös abi vaja, eriti arvestades sellega, et maa 8-kl. koolide bioloogiaõpetaja töö on tükeldatud mitme aine õpetamisega ning mitmesuguste ühiskondlike ülesannetega.

Viljandi rajoonis pole e loodusesõprade maja, kes koordineerika rajooni loodusesõprade tööd ega pole küllaldaeslt rakendatud Eesti NSV haridusministri ja Eesti NSV Looduskaitse Seltsi juhatuse ühist otsust 24.dets, 1974.a. "Koolide noorte loodusesõprade ringide ja Eesti NSV Looduskaitse Seltsi noorliikmete töö pedagoogilise juhendamise ja koordineerimise" juhendit. Sellepärast asutati Eesti Looduskaitse Seltsi Viljandi ja Suure-Jaani osakond koostöös Viljandi Haridusosakonna ja ELKNÜ Viljandi Rajoonikomiteega ülerajoonilise Viljandi Koolinoorte Looduskaitse Rahvaülikooli. Rahvaülikooli töö juhtimiseks moodustati 9 - liikmeline ametkondadevaheline nõukogu.

Nõukogu liikme, koolide inspektori V. Ennulo kaasabil ja koolide bioloogiaõpetajate suunamisel komplekteeritakse rahvaülikooli õppurid

1976/77.õ-a. lõpetas rahvaülikooli 22 kooli VII ja VIII klassi õpilasist 181 õppurit. 1977/78.õ-a. on õppijaid 177 - s.o. kõigist eesti õppekeelega 24 koolist, nendest 1976/77.aasta lõpetanuist 74 õppurit. Õppeaeg on 1 aasta, kuid kahel järgneval õppeaastal eriprogrammi alusel, põhjusel, et mitmeaastase programmi puhul peaks olema igal aastal mitu õpperühma, seda aga ei on siiski raske korraldada. Mitmeaastase õppeprogrammi puhul võib tekkida suur väljalangevus, mis kahjustaks rahvaülikooli autoriteeti.

Õppeprogrammi temaatika on väljatöötanud J. Eilart, A. Loigu ja O. Niinemäe. Õppeplaani koostab Koolinoorte Rahvaülikooli Nõukogu.

Õppuste teaduslike loengute lektoreiks on Eesti Looduskaitse Seltsi poolt suunatud nimekaid teadlasi ja spetsialiste.

Kommunistliku kasvatus töhustamise eesmärgil on igal aastal arvestatud meie kodumaa tähtpäevade tähistamisega. 1976/77.õ-a. õpetati NLKP XXV kongressi materjale, samuti tutvustati "NSVL ajaloo-ja kultuurimälestiste Kaitse Saadiat;" (keshtestati 1 märtsil 1977.a.)

1977/78.õ-a. on õppused seostatud Suure Oktoobrirevolutsiooni 60.aastapäeva tähistamisega ja NSVL põhiseaduse tutvustamisega..

### Õppeplaan koosneb:

1. Üldloengud kõigile õppureile;
2. Koolisisesed õppused kooli loodussõprade ringis või bioloogis-  
õpetajate juhendamisel;
3. Huviala seminar - õppused gruppidele;
4. Konverents ettekannetega rahvaülikooli õppureilt;
5. Iseseisvad või kollektiivsed tööd ja praktilised tööd looduses;
6. Preemia-ekskursioon parimatele õppureile.

Toone näiteks temaatika 1977/78.õ-a. õppeplaanist VII-VIII kl.  
õpilastele (kokku 50 tundi).

### A. Ülerajoonilised õppused

I 15.sept. 1977.a.

1. 60.aastat Nõukogude looduskaitsest - J. Eilart - LK RÜ Nõukogu esimees
2. Koolinoorte Looduskaitse Rahvaülikooli p ülesanded - O. Niinemäe -  
nõukogu esimees
3. Söödavaid ja mürgiseid seeni - T. Kül'm - Viljandi Koduloomuuseumi  
direktor

II 9.nov. 1977.a.

1. Meri ja inimtegevuse mõju - H. Kukk - NSVL Balti mere TUI Tallinna  
osakonna teadur
2. Vee kasutamine ja kaitse - A. Mäemets - Võrtsjärve Limnoloogiajaama  
vanemteadur
3. Looduskaitse ja Kudu-uurimise - L. Linnus - ENSV Ekskursiooni-ja  
Turismi Keskmaja metoodik.

III - 3.jaan. 1978.a.

1. Atmosfäär ja selle kaitse - Dots. H. Mürk
2. Maapõuevarad ja nende kaitse - H. Hallemaa - Viljandi Põllumajan-  
duskoondise maastikuhoolduse vanemspetsialist.
3. Maastikuhooldus - H. Hallemaa
4. Konsultatsioonid :  
Nõuandeid akvaristidele akvaariumide hooldamiseks ja sisustamiseks -  
J. Annist - NSVL Balti mere TUI Tallinna osakonna teadur

IV. 3.veebbruar 1978.a.

1. Koolinoorte konverents veekaitse teemal.
2. Konsultatsioonid:  
Fenovaatlused ja nende vormistamine - A. Põntson - ENSV Noorte  
Loodusesõprade Keskmaja metoodik

V. 24.märts 1978.a.

1. Konverents "Kohtumine Viljandist pärinevate või siin töötanud  
loodusteadlastega."

## 2. Konsultatsioonid:

Vaatluste ja praktiliste tööde sooritamise zooloogilistel ekskursioonidel. Nõuandeid noortele entomoloogidele. - I. Rohtmets - ENSV Noorte Loodusesõprade Keskmaja metoodik.

VI - 7. aprill 1978. a.

## 1. Rahvaülikooli lõppaktus

## 2. Grupiõppused : a) "Rohelised patrullid" - Pärnu Noorte Loodusesõprade Maja"

b) koostöö ELUS-i loodusvaatlejatega

VII - 16. mai 1978. a. kell 8.00 - 20.00 preemiaekskursioon A. H. Tammisaare kodukohta.

B. Piirkondlike õppuste (koos kooli loodusesõprade ringiga) temaatika:

1. "Roheliste patrullide" abistamine
2. Veekogud Viljandi rajoonis
3. Võitlus veereostajatega
4. Maaparandus Viljandi rajoonis
5. Kalakaitse
6. Puhkepaigad kodukohas
7. Kooli- ja koduümbruse heakorrastuse küsimusi.

c. Iseseisvad ja kollektiivsed tööülesanded  
(kooskõlastatult kooli bioloogiaõpetajatega)

1. Individuaalsed uurimis- või vaatlustööd: Loodusvaatluste saatmine Noorte Loodusesõprade Keskmajale või Eesti TA Looduseuurijate Seltsile, ettekannete vormistamine Koolinoorte Rahvaülikooli konverentsile, kooli looduskaitse - alastele kogunemistele jne.
2. Kollektiivsed tööd: osavõtt võistlusest "Kaitseme loodust", matkadest, ekskursioonidest, lindude, looduskaitse- ja metsapäedest, temaatilistest õhtutest, bioloogiaolümpiaadidest, loodusesõprade ringist, "Rohelistest patrullidest" jne.
3. Osavõtt ühiskondlikust kasulikust tööst: kooliaias, heakorrastus, lindude ja ulukite hooldamine, ravimtaimede korjamine jne.